

ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2

Effects of Organizing Learning Experiences Based on Contemplative Education and Creative art Activities on Fine Motor Ability and Initiating Skills in Year 2 of Early Childhood

อภิสิทธิ์ กิ่งกำเนิด^{1*} ปัญญา ทองนิล² พีชานิกา เพชรสังข์³

Apilak Thinkumnoet^{1*} Panya Thongnil² Peechanika Pechsung³

¹นักศึกษาศาสาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Curriculum and Instruction ,Master of Education Degree
Phetchaburi Rajabhat University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²Assist. Dr. Master of Education Degree Phetchaburi Rajabhat University

³อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³Lecturer Dr. Master of Education Degree Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author email : apilak.thi@mail.pbru.ac.th

วันที่รับ : 28 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไข : 22 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 8 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยปีที่ 2/3 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 2) แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) แบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หลังสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : แนวคิดจิตศึกษา / กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ / ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก / ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

Abstract

This research aimed to: (1) compare the fine motor abilities of preschool year 2 children before and after participating in creative art activities integrated with contemplative education-based learning experiences, and (2) compare the initiating skills of preschool year 2 children before and after participating in such activities. The sample consisted of 30 preschool year 2 children from one classroom at Samut Songkhram Municipality School during the first semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included: (1) a learning experience plan based on contemplative education with creative art activities, (2) an observation form for fine motor ability, and (3) an observation form for initiating skills. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that: (1) the fine motor abilities of preschool year 2 children significantly improved after participating in creative art activities combined with contemplative education-based learning experiences, at the .01 significance level; and (2) the initiating skills of the children also significantly increased after the intervention, at the .01 significance level.

Keywords : Contemplative education / Creative art activities / Fine motorability / Initiating skills.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปีมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรงและมีสุขนิสัยที่ดี 2) สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม 3) มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 4) มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยนั้นต้องได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการเจริญเติบโต และพัฒนาไปตามแต่ละช่วงวัย เมื่ออายุเพิ่มขึ้นความสามารถของเด็กจะแตกต่างกันไป สามารถทำกิจกรรมได้ตามวัยเป็นความสามารถที่เห็นได้ชัดเจนมีความละเอียดซับซ้อนมากขึ้น (ทองใบ สวัสดิ์ผล, 2561) ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ เป็นทักษะในการริเริ่มปฏิบัติลงมือทำในสิ่งที่คิดหรือวางแผนไว้เป็นทักษะในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักวางแผน รู้จักการเรียงลำดับความสำคัญ ความยากง่าย ทำงานเป็นระบบเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะเป็นการรวบรวมเอาทุกทักษะมาทำให้เกิดเป็นผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยในแต่ละด้านต่างก็สนับสนุนการพัฒนาและเติบโตของอีกด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนควบคู่กันไป (กฤตวรรณ คำสม, 2564) โดยการพัฒนาทักษะการริเริ่มและลงมือทำ การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กนั้น เด็กปฐมวัยจะฝึกการพัฒนาจากกิจกรรมจิตศึกษา

แนวคิดจิตศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้ เกิดปัญหาที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เกิดจิตสำนึกที่ดีงามต่อมวลมนุษย และเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์การฝึกปฏิบัติ สามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นเกิดความรักและความเมตตา นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง, 2564) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยใช้พื้นฐานเรียนรู้ผ่านการทำงานของสมอง เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เกิดความรักความเมตตา ใช้เป็นกิจกรรมเริ่มแรกเพื่อเป็นการสร้างสมาธิก่อนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไปสอดคล้องกับมยุเรศ มัชฌิมโหมที่ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่มีสมาธิของเด็กปฐมวัยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตศึกษา มีพฤติกรรมที่มีสมาธิหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการฝึกการทำงานด้วยตนเอง ทำให้เด็กได้ใช้สมองได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ฝึกการการแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งงานเหล่านั้นจะถูกถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และเป็นกิจกรรมที่เป็นผลงานทางศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำผ่านกิจกรรมการหยิบจับวัสดุ สีเทียนการปั้นดินน้ำมัน การพับกระดาษการปะติด การประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ อัมรัตน์ ตั้งพิทักษ์ไพบูลย์ (2562) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีมีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรม

ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำเอากิจกรรมจิตศึกษามาจัดกิจกรรมสอดแทรกกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อสร้างสมาธิ ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการริเริ่มและลงมือทำกล้าคิด กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และครูใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อช่วยส่งเสริม พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กให้แข็งแรงเหมาะสมกับวัย

จากการศึกษาข้อมูลและศึกษาสภาพปัญหาเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา ด้านทักษะการริเริ่มและลงมือทำ ด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กผ่านกิจกรรมจิตศึกษา มาใช้ร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายใน ร่วมกับการพัฒนาศักยภาพการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะผ่านการทำงาน ทำให้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักการแก้ไขปัญหา และแสดงออกถึงความคิดอย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสม เกิดทักษะความสามารถในการคิดค้นไตร่ตรองสามารถตัดสินใจว่าจะต้องทำสิ่งนั้น นำสิ่งที่คิดมาสู่การลงมือปฏิบัติให้เกิดผลหรือเกิดทักษะการริเริ่มลงมือทำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสมุทรสงครามภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 102 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือเด็กปฐมวัยปีที่ 2/3 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียนจำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตัวแปรตามได้แก่1)ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 2) ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าความรู้จากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2

2. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

3. ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากหนังสือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 หนังสือคู่มือครูและหนังสืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 8 แผน

โดยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่มีผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 สำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 1.00 แสดงว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้

2. แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้แก่ การจับสีเทียนผ่านการระบายสีการปั้นดินน้ำมัน การพับกระดาษ การปะ ตัด และการประดิษฐ์ เป็นแบบรายการสังเกตแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 4 ข้อ คะแนนเต็ม 12

โดยแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 1.00 แสดงว่าแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3. แบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ โดยพิจารณาจากการการริเริ่มและลงมือทำ มีความกล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างมีความสุข เป็นแบบรายการสังเกตแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ข้อ คะแนนเต็ม 9 คะแนน

โดยแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ สำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่า 1.00 แสดงว่าแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชั้นเตรียมการ เป็นชั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำ

(2) แนะนำวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่เด็กปฐมวัยปีที่ 2 เข้าใจเกี่ยวกับ จุดประสงค์ของกิจกรรม ลักษณะกิจกรรม บทบาทการเรียนรู้ บทบาทการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของครูผู้สอนในขณะการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำเพื่อประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างด้วยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

(3) ผู้วิจัยทำการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ชั้นหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ผู้วิจัยทำการประเมินหลังจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และ แบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2) ผู้วิจัยนำแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และแบบสังเกตทักษะการริเริ่มและลงมือทำมารวมคะแนนในแต่ละฉบับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (คะแนนเต็ม 12)

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	30	7.90	1.35	19.72*	.00
หลังเรียน	30	11.17	0.75		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 1 พบว่าความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 11.17$, S.D. = 0.75) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 1.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตารางที่ 2 พัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน (X)	คะแนน หลังเรียน (Y)	คะแนน พัฒนาการ (Y-X)	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์ $100(Y-X)/(F-X)$
1	9	12	3	100
2	7	11	4	80.00
3	6	10	4	66.66
4	10	12	2	100
5	8	11	3	75.00
6	10	12	2	100
7	10	12	2	100
8	7	10	3	60.00
9	7	11	4	80.00
10	6	10	4	66.66
11	7	11	4	80.00
12	10	12	2	100
13	9	12	3	100
14	9	11	2	66.66
15	8	11	3	75.00
16	6	11	5	66.66
17	7	11	4	80.00
18	8	10	2	66.66
19	7	10	3	60.00
20	10	12	2	100
21	8	11	3	75.00
22	8	11	3	75.00
23	8	12	4	100
24	7	11	4	80.00
25	6	11	5	66.66
26	9	12	3	100
27	7	11	4	80.00
28	6	10	4	66.66
29	9	12	3	100
30	8	12	4	100
ค่าเฉลี่ย	7.90	11.17	3.26	82.22

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษา ร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 82.22

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (คะแนนเต็ม 9 คะแนน)

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน(คน)	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	30	5.93	0.94	23.03*	.00
หลังเรียน	30	8.07	0.74		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่าทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 8.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 5.93$, S.D. = 0.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 พัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน (X)	คะแนน หลังเรียน (Y)	คะแนน พัฒนาการ (Y-X)	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์ $100(Y-X)/(F-X)$
1	6	8	2	66.66
2	5	7	2	50.00
3	4	7	3	60.00
4	6	8	2	66.66
5	5	7	2	50.00
6	7	9	2	100
7	8	9	1	100
8	6	8	2	66.66
9	5	7	2	50.00
10	4	7	3	60.00

ตารางที่ 4 พัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (ต่อ)

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน (X)	คะแนน หลังเรียน (Y)	คะแนน พัฒนาการ (Y-X)	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์ $100(Y-X)/(F-X)$
1	6	8	2	66.66
2	5	7	2	50.00
3	4	7	3	60.00
4	6	8	2	66.66
5	5	7	2	50.00
6	7	9	2	100
7	8	9	1	100
8	6	8	2	66.66
9	5	7	2	50.00
10	4	7	3	60.00
11	6	8	2	66.66
12	7	9	2	100
13	5	8	3	75.00
14	6	8	2	66.66
15	7	8	1	50.00
16	5	7	2	50.00
17	6	8	2	66.66
18	5	7	2	50.00
19	7	9	2	100
20	6	8	2	66.66
21	7	9	2	100
22	6	8	2	66.66
23	7	9	2	40.00
24	6	9	3	100
25	6	8	2	66.66
26	6	8	2	66.66
27	5	8	3	75.00
29	6	9	3	100
30	6	8	2	66.66
ค่าเฉลี่ย	5.93	8.07	2.13	69.44

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 69.44

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 11.17$, S.D. = 0.75) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 1.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 82.22

2. ทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 8.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 5.93$, S.D. = 0.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 69.44

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 11.17$, S.D. = 0.75) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 1.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เท่ากับ 82.22 ทั้งนี้อาจเนื่องจากเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้บูรณาการเอากิจกรรมของจิตศึกษามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิกิจกรรมจิตจดจ่อ ใช้สร้างสมาธิ ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กให้แข็งแรง เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปฐมวัยได้ฝึกใช้กล้ามเนื้อในการหยิบจับแก้วน้ำหรือจับสียเทียนในการระบายสี กิจกรรมบอดี้สแกนแบบนอนท่าปลาดาวเพื่อสร้างสมาธิสร้างความผ่อนคลายก่อนการทำกิจกรรม และกิจกรรมเบรนนิม สลับมือซ้ายขวา ข้างละ 10 ครั้ง เป็นการพัฒนาสมอง เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กให้มีการตื่นตัวก่อนการทำกิจกรรม ฝึกให้เด็กปฐมวัย

สามารถกำแบ่มือสลบซ้ายขวาได้เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยหยิบจับสิ่งของได้อย่างมั่นคงแข็งแรง ในส่วนของศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรม ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัย อาทิ กิจกรรมเป่าสีน้ำเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถใช้มือหยิบหลอดเพื่อใช้ในการเป่าสีได้อย่างมั่นคง กิจกรรมระบายสี เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย มีกล้ามเนื้อมัดเล็กที่แข็งแรงสามารถจับสีเทียนได้อย่างถูกต้องมั่นคง กิจกรรมประดิษฐ์รถของเล่นเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถลงมือประดิษฐ์ได้อย่างคล่องแคล่ว กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย ได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่แข็งแรง สามารถบีบ ปั้น คลึง ดินน้ำมันได้อย่างดี กิจกรรมปะติดใบไม้เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย หยิบจับใบไม้ได้อย่างดี สามารถใช้นิ้วมือในการทากาวให้ทั่วใบไม้ได้ กิจกรรมโรยทรายสีเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถใช้ช้อนตักทรายสีแล้วนำมาโรยใส่ผลงานของตนเองได้และกิจกรรมพับกระดาษเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถใช้มือและนิ้วมือ ในการพับกระดาษตามตัวอย่างได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา เป็นรูปแบบหรือกิจกรรมที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ตระหนักถึงเป้าหมายด้านใน โดยผู้สอนสามารถเลือกใช้เครื่องมือ และการฝึกปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้การศึกษามุ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังเป็นกิจกรรมที่เกิดโอกาสได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจของตนเอง ส่งเสริมค่านิยมที่ดี มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและสอดคล้องกับธีรพงศ์ เจริญนาค (2563) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดเล็กสามารถทำได้โดยผ่านการฝึกฝนด้วยการใช้มือนิ้วมือ และประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา โดยให้เด็กทำกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ฝึกฝนจากง่ายไปยากตามความถนัด ตามความต้องการ ความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การหยิบจับสิ่งของ ลูกบอล การพับ ฉีก ตัด ปะกระดาษ การพิมพ์ ภาพ การขยำ การร้อยลูกปัด การรูดซิป การติดกระดาษ

2. ทักษะการริเริ่มและลงมือทำของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 8.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($\bar{X} = 5.93$, S.D. = 0.94) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการสัมพัทธ์ของทักษะการริเริ่มและลงมือของเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เท่ากับ 69.44 ทั้งนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตศึกษาร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้นครูผู้สอนได้บูรณาการเอากิจกรรมของจิตศึกษามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ กิจกรรมเพื่อสร้างสมาธิ ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก และการลงมือทำเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถตัดสินใจในการรับส่งแก้วน้ำให้เพื่อนด้านข้างได้กิจกรรมบอดี้สแกนแบบนอนท่าปลาตาว เพื่อสร้างสมาธิสร้างความผ่อนคลายก่อนการทำกิจกรรมเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย สามารถกล้ามเนื้อตัวนอนท่าปลาตาวได้อย่างมั่นใจ กิจกรรมเบรนนิม สลับมือซ้ายขวา ข้างละ 10 ครั้ง เพื่อเป็นการพัฒนาสมอง เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กให้มีการตื่นตัวก่อนการทำกิจกรรมเพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย

สามารถตัดสินใจ และกล้าลงมือกำแบมือสลบซ้ายขวาได้อย่างมั่นใจในส่วนของคุณศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัย อาทิ กิจกรรมเป่าสีน้ำ เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถกล้าตัดสินใจและลงมือเป่าสีน้ำได้อย่างมั่นใจ กิจกรรมระบายสี เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจระบายสีได้อย่างมั่นใจ และถูกต้อง กิจกรรมประดิษฐ์รถของเล่น เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถออกแบบประดิษฐ์รถของเล่นได้อย่างมั่นใจ กล้าคิดออกแบบรถของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัยสามารถปั้นดินน้ำมันได้อย่างถูกต้องตามคำสั่ง และสามารถปั้นดินน้ำมันตามองค์ประกอบต่างๆได้ กิจกรรมปะติดใบไม้ เพื่อฝึกให้เด็กปฐมวัย กล้าตัดสินใจ ในการปะติดไม้ได้อย่างสร้างสรรค์ตามจินตนาการ ของตนเองได้ กิจกรรมรอยทรายสี เพื่อฝึกให้เด็ก กล้าตัดสินใจกล้าตัดสินใจ กล้ารอยทรายสีในส่วนที่ตนเองต้องการได้ กิจกรรมพับกระดาษ ฝึกให้เด็กปฐมวัยกล้าลงมือพับกระดาษตามตัวอย่างได้ด้วยตนเองสอดคล้องกับ กฤตวรรณ คำสม (2564) ได้กล่าวว่า เป็นทักษะในการริเริ่มปฏิบัติลงมือทำในสิ่งที่คิดหรือวางแผนไว้ไม่เลื่อน ไม่ผัดผ่อนวางแผน จัดระบบ ดำเนินการ (Planning and Organizing) เป็นทักษะในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักวางแผน รู้จักการเรียงลำดับความสำคัญ ความยากง่าย ทำงานเป็นระบบ ได้มุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) เป็นทักษะที่สำคัญ เพราะเป็นการรวบรวมเอาทุกทักษะทำให้เกิดเป็นผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยในแต่ละด้านต่างก็สนับสนุนการพัฒนาและเติบโตของอีกด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า ศิลปะสร้างสรรค์สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบไม่จำกัดเพียงการฝึก ตัด ปะ เท่านั้น สามารถทำได้หลากหลาย เช่น การสาน การพับสี เป็นต้น ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการริเริ่มและลงมือทำ และเพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดเล็กให้เหมาะสมมากกว่าเดิม

2. จากการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการริเริ่มและลงมือทำ พบว่า ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ เป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมทักษะให้กับเด็กปฐมวัยได้ทั้งผู้ปกครอง และครูผู้สอน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ครูผู้สอนควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองผ่านแผ่นพับบอร์ดความรู้เกี่ยวกับทักษะการริเริ่มและลงมือทำ เช่น การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระให้เด็กได้ช่วยทำงานง่าย ๆ เพื่อปลูกฝังการมีระเบียบวินัย สอนให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ในด้านของครูผู้สอน ครูควรส่งเสริมทักษะให้เด็กอย่างต่อเนื่อง ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูควรมองหาเกมที่หลากหลายที่มีความสนุก เข้าใจ และท้าทายเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิด วางแผน แก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาทักษะการริเริ่มและลงมือทำให้เหมาะสมกับวัย

3. จากการศึกษาเกี่ยวกับจิตศึกษา พบว่า จิตศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กรู้จักการรอคอย รู้จักการเมตตาซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังช่วยสร้างสมาธิให้กับเด็ก ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมจิตศึกษามาใช้ได้ ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมนี้ก่อนการเรียนการสอน แต่สามารถนำมาบูรณาการได้ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม เพื่อฝึกสมาธิให้เด็ก เพื่อเป็นการเก็บเด็กให้เด็กรู้จักการรอคอย และฝึกให้เด็กรู้จักการเมตตา รักและเคารพซึ่งกันและกัน

4. จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ใช้เวลาในการทำวิจัยเป็นระยะเวลาสั้น เนื่องจากในการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลนั้นเด็กมีจำนวนมาก จึงทำให้การทำวิจัยล่าช้ากว่ากำหนดที่วางไว้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยสามารถเปลี่ยนการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลเป็นการสังเกตการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ เพื่อลดระยะเวลาในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง. (2564). *โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาภลสินธุ์เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กฤตวรรณ คำสม. (2564). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู. *วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(2), 51-64.
- ทองใบ สวัสดิ์ผล. (2561). *การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กที่ส่งผลต่อการเขียนของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3* โรงเรียนการกุศลวัดบ้านก่อ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรพงศ์ เจริญนาค. (2563). *ผลของการฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายและการเล่นอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความแม่นยำในการขว้างบอลของเด็กปฐมวัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มยุเรศ มัชฌิม. (2564). *การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การมีสมาธิของเด็กปฐมวัย*. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3), 617-632.
- อัมรัตน์ ตั้งพิทักษ์โพธิ์. (2562). *ประสิทธิผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.